

DE VLAAMSE MINISTER VAN BINNENLANDSE ZAKEN, STEDEN- EN PLATTELANDSBELEID, SAMENLEVEN,
INTEGRATIE EN INBURGERING, BESTUURSZAKEN, SOCIALE ECONOMIE EN ZEEVISSERIJ

MEDEDELING AAN DE VLAAMSE REGERING

Conceptnota Bis: Naar een nieuw Vlaams decreet op de begraafplaatsen en de lijkbezorging

Samenvatting:

De huidige Vlaamse regelgeving op de begraafplaatsen en de lijkbezorging sluit niet langer volledig aan bij de maatschappelijke, juridische en organisatorische evoluties binnen de verschillende schakels van de lijkbezorgingsketen. Een nieuw decreet dringt zich daarom op. Voorliggende conceptnota bepaalt de uitgangspunten en basisprincipes van het nieuwe decreet, die zullen gelden voor alle actoren binnen de lijkbezorgingsketen. De conceptnota schetst daarnaast ook de structuur van het nieuwe decreet, dat zal worden opgebouwd vanuit een ketenbenadering: de periode vóór het overlijden, de periode tussen het overlijden en de lichaamsbestemming, en de periode vanaf de lichaamsbestemming.

1. SITUERING

A. BELEIDSDOELSTELLING

Beleidsdomein: Kanselarij en Bestuur

Beleidsveld: Binnenlands Bestuur en Stedenbeleid

Beleidsdoelstelling: OD 3.5: We zetten verder in op de modernisering van de regelgeving rond begraafplaatsen en lijkbezorging

“Ik blijf inzetten op de verdere modernisering van de Vlaamse regelgeving rond begraafplaatsen en lijkbezorging.”

B. DOEL EN OPZET VAN DE CONCEPTNOTA

Met deze conceptnota stel ik de **krachtlijnen** voor van een hervorming van de Vlaamse regelgeving op de begraafplaatsen en de lijkbezorging.

De conceptnota heeft tot doel om:

- De **noodzaak om het huidige decreet te hervormen naar een nieuw decreet te duiden**;
- De **uitgangspunten en principes** van een nieuwe regelgeving te bepalen;
- De **structuur van een nieuw decreet** te schetsen.

De conceptnota focust op de **krachtlijnen die de basis zullen vormen voor de hervorming van de Vlaamse regelgeving op de begraafplaatsen en de lijkbezorging**. Ter verduidelijking van deze hervorming is in de conceptnota een niet-exhaustieve opsomming opgenomen van knel- en verbeterpunten.

C. NOOD AAN NIEUWE REGELGEVING

De huidige Vlaamse regelgeving op de begraafplaatsen en de lijkbezorging dateert van **2004**. Het decreet van 16 januari 2004 op de begraafplaatsen en de lijkbezorging nam destijds grotendeels de inhoud van de voorgaande federale wet van 20 juli 1971 op de begraafplaatsen en de lijkbezorging over. Doorheen de jaren werden verschillende decreetwijzigingen doorgevoerd. Toch sluit de huidige regelgeving niet langer volledig aan bij **de maatschappelijke, juridische en organisatorische evoluties** binnen de verschillende schakels van de lijkbezorgingsketen. Dit is gebleken uit gesprekken die het afgelopen jaar ter voorbereiding van de hervorming van deze regelgeving zijn gevoerd met de stakeholders binnen de lijkbezorgingsketen: de uitvaartkoepels (Funebra en Uitvaartunie Vlaanderen), het Netwerk van de gemeentelijke begraafplaatsbeheerders, VVSG, Burgerzaken Vlaanderen (koepel van de Diensten Burgerzaken) en de Vlaamse artsenkoepel Domus Medica.

Vandaag stel ik verschillende structurele knelpunten vast, onder meer:

- Het ontbreken van duidelijke **definities** van kernbegrippen in het decreet;
- Het ontbreken van duidelijke **beginselen van behoorlijke lijkbezorging**;
- Het ontbreken van **algemeen geldende bepalingen op het vlak van lijkbezorging**;
- De nood aan een **hervorming van bestaande regels** zoals de tweede medische schouwing bij crematie;
- De problematiek van **commerciële praktijken en zogenaamde “fluisterdeals”** binnen de uitvaartketen;
- De nood aan meer **transparantie in tarieven en kostenstructuren**;
- De nood aan een duidelijk **normatief kader** voor alle actoren binnen de lijkbezorgingsketen.

Voor heel wat situaties blijkt de huidige regelgeving op vandaag geen afdoende houvast te bieden aan de actoren binnen de uitvaartketen en de nabestaanden. Daarom luidt het voorstel om niet louter het bestaande decreet aan te passen, maar te werken aan een **volledig nieuw decreet op de lijkbezorging**. Het nieuwe decreet zal niet alles van de bestaande regelgeving wijzigen: wat goed is, blijft behouden. Ook moet het nieuwe decreet in overeenstemming worden gebracht met de Algemene Verordening Gegevensbescherming alwaar het huidige decreet niet aan voldoet.

2. INHOUD

Dit onderdeel van de conceptnota schetst de opbouw van het nieuwe decreet. Vertrekkend van de gewestelijke bevoegdheid op de begraafplaatsen en de lijkbezorging licht de conceptnota de fundamentele basisprincipes van het nieuwe decreet toe. Vervolgens zet de nota de beoogde structuur van het nieuwe decreet uiteen, opgebouwd volgens een ketenbenadering.

A. GEWESTELIJKE BEVOEGDHEID: INSTITUTIONEEL KADER

Sedert de inwerkingtreding, op **1 januari 2002**, van de ‘bijzondere wet van 13 juli 2001 houdende overdracht van diverse bevoegdheden aan de gewesten en de gemeenschappen’ zijn de gewesten krachtens artikel 6, § 1, VIII, eerste lid, 7°, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen, exclusief bevoegd voor de begraafplaatsen en de lijkbezorging.

Wat de draagwijdte van deze bevoegdheid betreft, verleend volgens de vaste adviespraktijk van de afdeling Wetgeving van de Raad van State¹, het artikel 6, § 1, VIII, eerste lid, 7°, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980, aan de gewesten **de volledige bevoegdheid om eigen regels inzake de begraafplaatsen en de lijkbezorging uit te vaardigen**.

In dezelfde adviespraktijk stelt de Raad van State dat gelet op de zeer algemene formulering van artikel 6, § 1, VIII, eerste lid, 7°, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 de gewesten bevoegd zijn **om bepalingen van allerlei aard inzake de begraafplaatsen en de lijkbezorging vast te stellen**, ongeacht of die bepalingen:

- 1) aangelegenheden betreffen die op de datum van inwerkingtreding van de bijzondere wet van 13 juli 2001 geregeld werden bij of krachtens de vorige wet van 20 juli 1971 op de lijkbezorging;
- 2) dan wel of ze aangelegenheden betreffen die voor de datum van inwerkingtreding van de bijzondere wet van 13 juli 2001 onder een andere wetgeving ressorteerden;
- 3) of die voor de datum van inwerkingtreding van de bijzondere wet van 13 juli 2001 nog niet in een wetgevend kader waren opgenomen.

De bevoegdheid van de gewesten strekt zich evenwel niet uit tot de volgende aangelegenheden met betrekking tot de lijkbezorging die tot de exclusieve bevoegdheid van de federale overheid behoren:

- 1) de vaststelling van het overlijden;
- 2) het opmaken van de akte van overlijden;
- 3) de maatregelen die moeten worden getroffen in geval van gewelddadige dood of van verdacht overlijden.

B. BASISPRINCIPES VAN HET NIEUWE DECREET

In het nieuwe decreet zullen de hiernavolgende ‘**algemene beginselen van behoorlijke lijkbezorging**’ worden ingevoerd die worden geconcretiseerd in afdwingbare regels.

1. Het decreet raakt de openbare orde

Zoals het reeds nu het geval is met het huidige decreet, heeft ook het nieuwe decreet op de begraafplaatsen en de lijkbezorging het karakter van openbare orde als bijzondere strafwetgeving. Regels die de openbare orde raken, zijn juridische normen die de essentiële belangen van de gemeenschap en de morele grondslagen van de maatschappij beschermen zoals de begraafplaatsen en de lijkbezorging.

¹ Zie o.a.: Adv. RvS nr. advies 31.592/2 van 3 oktober 2001; Adv. RvS nr. 35.604/1/V van 7 augustus 2003; Adv. RvS nr. 36.609/4 van 29 maart 2004; Adv. RvS nr. 38.135/VR van 17 maart 2005; Adv. RvS nr. 40.143/VR van 2 mei 2006; Adv. RvS 43.028/2 van 10 oktober 2007; Adv. RvS 45.068/2/V van 27 augustus 2008; Adv. RvS nr. 46.638/4 van 3 juni 2009; Adv. RvS 48.536/2/V van 9 augustus 2010; Adv. RvS nr. 53.324/1 van 6 juni 2013; Adv. RvS nr. 62.212/4 van 30 oktober 2017; Adv. RvS nr. 65.197/3 van 14 februari 2019; Adv. RvS nr. 77.565/3 van 16 april 2025.

Doordat alle bepalingen van de regelgeving op de begraafplaatsen en de lijkbezorging de openbare orde raken, vormen ze een afdwingbaar normatief kader dat geldt voor alle betrokken actoren actief in de lijkbezorgingsketen en ook doorwerkt in de gemeentelijke politiereglementen rond het beheer van de begraafplaatsen of de reglementen van de crematoria. Van regels die de openbare orde raken kan immers niet afgeweken worden middels onderhandse afspraken tussen de actoren actief in de lijkbezorgingsketen. Er wordt voorzien in een toezichtskader als sluitstuk van het nieuwe decreet.

2. Het waardigheidsbeginsel

Respect en eerbied voor de overledene vormen de rode draad doorheen het nieuwe decreet. Het komt onder meer tot uiting in:

- het respecteren van de wens van de overledene, zoals vastgelegd in de laatste wilsbeschikking.
- de wijze waarop met het lichaam van de overledene wordt omgegaan in elke fase van de lijkbezorgingsketen.
- het respectvol omgaan met de persoonlijke bezittingen van overledenen, in het bijzonder met voorwerpen met een bijzondere emotionele waarde voor de nabestaanden, zoals foto's, dagboeken en brieven. Dit houdt in dat dergelijke bezittingen deel uitmaken van de nalatenschap en niet mogen worden weggeworpen, bijvoorbeeld bij een overlijden in een ziekenhuis of woonzorgcentrum.

Dergelijke aspecten die verband houden met de waardigheid van de overledene zullen worden verankerd in het nieuwe decreet en de bijhorende memorie van toelichting.

Het waardigheidsbeginsel vormt een leidraad voor alle actoren die betrokken zijn bij het uitvaartgebeuren en ligt aan de basis van de keuzes en de bepalingen in het nieuwe decreet.

De eerbied die aan het menselijk lichaam verschuldigd is, houdt niet op met de dood. De stoffelijke resten van overledenen, met inbegrip van de as na crematie, moeten met respect, waardigheid en eerbied worden behandeld.

3. Het statuut van het stoffelijk overschot en het non-commercialiteitsbeginsel

Het stoffelijk overschot van overleden personen heeft een bijzonder juridisch statuut doordat menselijke resten buiten de handel zijn en niet het voorwerp kunnen uitmaken van commerciële transacties, behoudens in de gevallen die uitdrukkelijk door de wet worden bepaald. Dit principe moet bijdragen tot het waarborgen van waardigheid en integriteit in de omgang met overledenen.

Dit principe moet bepaalde praktijken tegengaan die afbreuk doen aan de rechten van de nabestaanden en de waardige behandeling van de overledene, zoals onder andere:

- fluisterdeals tussen bijvoorbeeld uitvaartondernemers onderling of met ziekenhuizen en woonzorgcentra over het wegbrengen van lichamen.
- hoeveelheidskortingen die crematoria aanbieden aan uitvaartondernemers die een groot aantal crematies bij hen laten uitvoeren.
- Het afhankelijk maken van de vrijgave van het lichaam van een overledene van de betaling van een bedrag.

4. Het transparantieprincipe over prijzen en tarieven

Het nieuwe decreet bevat duidelijke regels voor zowel de publieke (gemeenten, intergemeentelijke samenwerkingsverbanden, crematoria) als de private (uitvaartondernemers, vervoerders van stoffelijke overschotten) actoren rond het bieden van transparantie over de totstandkoming van hun prijzen, tarieven en retributies. Het is belangrijk dat zowel de overleden persoon tijdens het leven bij de organisatie van zijn uitvaart als de nabestaanden weten wat de exacte kosten zijn die worden aangerekend voor de lijkbezorging.

Voor de publieke actoren geldt in elk geval het principe van de kostprijsbenadering, wat betekent dat de prijzen die zij hanteren in verhouding moeten staan tot de kostprijs.

5. De lokale autonomie

Met het nieuwe decreet wordt, in het licht van de rechtszekerheid en transparantie, een houvast voor lokale besturen aangeboden voor hun rol binnen de keten van de lijkbezorging in het licht van de beginselen van het nieuwe decreet en met respect voor het subsidiariteitsprincipe zodat lokale besturen eigen accenten kunnen vastleggen, afgestemd op de lokale context.

6. Het waarborgen van het neutrale karakter van de (inter)gemeentelijke begraafplaats

Het neutrale karakter van de (inter)gemeentelijke begraafplaats, als publieke ruimte met een bijzondere maatschappelijke betekenis, houdt in dat op de begraafplaats rekening wordt gehouden met:

- 1) Het waardig en sereen karakter van een begraafplaats;
- 2) De persoonlijke of levensbeschouwelijke wensen van de overledene;
- 3) De rituelen, symboliek en uitdrukkingsvormen voor het waardig afscheid nemen door nabestaanden gelet op het ingrijpend karakter van een verlies van een dierbare.

7. De eerbied voor de rechten van de overleden personen en hun nabestaanden

In het nieuwe decreet worden ook een aantal fundamentele rechten van overleden personen (waaronder de stilgeboren kinderen) en hun nabestaanden expliciet verankerd en gewaarborgd, zoals:

- Het recht voor de overleden persoon om tijdens het leven via een laatste wilsbeschikking de wijze van lijkbezorging en uitvaart vast te leggen;
- Het vrije keuzerecht voor nabestaanden om binnen een voldoende redelijke termijn een uitvaartondernemer aan te duiden. Hierdoor worden nabestaanden beschermd tegen onredelijke tijdsdruk (bv. 12u) of commerciële beïnvloeding (sturing naar een bepaalde uitvaartondernemer) om beslissingen te nemen over de uitvaart van hun overleden dierbare.
- Het recht om tijdig (voor het begraven of cremen) op de hoogte te worden gesteld van het overlijden van een naaste. Dit kan bijvoorbeeld via een notificatieverplichting in hoofde van een lokaal bestuur in het kader van het zorgvuldigheidsprincipe.
- Het recht voor ouders van een stilgeboren kind op een waardig afscheid, met inbegrip van de mogelijkheid tot begraving of crematie ongeacht de zwangerschapsduur, en op een respectvolle en zorgvuldige behandeling van het lichaam van het stilgeboren kind.

8. Het decreet geldt voor alle actoren in de lijkbezorgingsketen

Het nieuwe decreet zal van toepassing zijn op alle actoren die betrokken zijn in de lijkbezorgingsketen, dit ongeacht hun juridische hoedanigheid of het moment waarop zij tussenkomen in de lijkbezorging.

Onder actoren, betrokken in de lijkbezorgingsketen, worden o.m. verstaan:

- De nabestaanden of andere personen die optreden namens of in het belang van de overledene;
- De uitvaartondernemers;
- Ondernemingen die instaan voor lijkvervoer;
- Ondernemingen die ontgravingen uitvoeren op de begraafplaatsen;

- De lokale besturen;
- De crematoria;
- De artsen, betrokken bij het uitvoeren van de laagcomplexere lijkschouwing;
- Ziekenhuizen, woonzorgcentra;
- De overheden belast met het toezicht, handhaving en sanctionering.

C. STRUCTUUR EN INHOUD VAN HET NIEUWE DECREET

Het nieuwe decreet zal het toepassingsgebied omschrijven en de kernbegrippen die in het decreet voorkomen definiëren. Verder zal het decreet worden opgebouwd vanuit een ketenbenadering. Dat betekent dat de structuur van het decreet de opeenvolgende fasen van de lijkbezorgingsketen volgt, met name:

- De **periode vóór het overlijden**. Hieronder valt de laatste wilsbeschikking;
- De **periode tussen het overlijden en de lichaamsbestemming**. Dit luik handelt onder meer over de omgang met het lichaam, de omhulling en de bekisting, de toestemming tot begraving en crematie, de tweede schouwing, het lijkvervoer, de bewaring en de opbaring en de organisatie van de uitvaartplechtigheid;
- De **periode vanaf de lichaamsbestemming**. Dit omvat onder meer het begraven, het cremeren, het beheer van de begraafplaats, het bewaren, begraven en uitstrooien van de as, de concessies, de grafrust, de ontgraving na het einde grafrust en de opgraving van stoffelijke resten bij de herinrichting van een begraafplaats.

Hierna wordt de structuur van het nieuwe decreet voorgesteld, samen met een aantal inhoudelijke bepalingen. Deze inhoudelijke schets heeft niet tot doel een exhaustieve regeling te bevatten, maar wil een helder en coherent kader bieden waarbinnen het decreet zal worden ontwikkeld.

1. Toepassingsgebied

Het nieuwe decreet zal voorzien in een duidelijk toepassingsgebied.

- **Ratione personae**: het decreet zal gelden voor eenieder die een rol heeft in de lijkbezorgingsketen. Het gaat o.m. de lokale besturen, crematoria, uitvaartondernemers, artsen, ziekenhuizen, woonzorgcentra, nabestaanden, kistenleveranciers, politie en rechtbanken.
- **Ratione materiae**: het decreet zal betrekking hebben op de volledige lijkbezorgingsketen gaande van de periode vóór het overlijden, bij het overlijden tot na de lichaamsbestemming;
- **Ratione loci**: het decreet is van toepassing op alle overlijdens in het Vlaamse gewest en overlijdens buiten de grenzen van het Vlaamse gewest met een lichaamsbestemming in het Vlaamse gewest.

2. Definities

Anders dan het huidige kaderdecreet op de begraafplaatsen en de lijkbezorging zal het nieuwe decreet op de lijkbezorging een duidelijke en uniforme begripsomschrijving bevatten van kernbegrippen die in de verschillende hoofdstukken van het decreet worden gehanteerd. Duidelijke definities moeten interpretatieproblemen in de praktijk voorkomen. Het zorgt voor rechtszekerheid en uniformiteit in de toepassing van het decreet.

Zo heeft allereerst het kernbegrip “**lijkbezorging**” een duidelijke omschrijving aangezien het huidige decreet geen omschrijving bevat wat onder het begrip “lijkbezorging” moet begrepen worden. In het licht van de ruime gewestelijke bevoegdheid rond de begraafplaatsen en de lijkbezorging wordt volgende definitie voorgesteld:

“De lijkbezorging is het geheel van handelingen met betrekking tot het menselijk stoffelijk overschot die verband houden met de verzorging, de opbaring, de bewaring, het vervoer, de uitvaart, de begraafplaatsen, de crematoria en de uiteindelijke bestemming van het lichaam of de residuen, ongeacht de plaats van overlijden binnen het Vlaamse Gewest en ongeacht door welke natuurlijke persoon of rechtspersoon deze handelingen worden verricht.”.

Voorbeelden van andere begrippen die een duidelijke begripsomschrijving vereisen:

- Behoeftige;
- Lichaamsbestemming;
- Ontgraving, opgraving;
- Natuurbegraafplaatsen, natuurbegraafplekken.

Voor wat betreft de terminologie zal in het nieuwe decreet worden uitgegaan van het waardigheidsbeginsel. Dit houdt in dat waar mogelijk gekozen wordt voor termen die recht doen aan de waardigheid van het lichaam van de overledene, zoals het gebruik van het begrip “stilgeboren kinderen” in plaats van “levenloos geboren kinderen” en “bestemming van het lichaam van de overledene” in plaats van “wijze van lijkbezorging”. Tegelijk blijven vaste juridische begrippen die gelden binnen de regelgeving en de rechtspraak, zoals het omvattende begrip “lijkbezorging” en het begrip “stoffelijk overschot”, behouden met het oog op de rechtszekerheid en de overeenstemming met de federale regelgeving (onder meer artikel 591 van het Gerechtelijk Wetboek en artikel 6, § 1, VIII, eerste lid, 7°, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen).

3. Algemene principes

Het nieuwe decreet zal de algemene principes bepalen die gelden voor alle actoren in de lijkbezorgingsketen. Het gaat om de ‘algemene beginselen van behoorlijke lijkbezorging’ die hoger onder punt 2.B. worden uiteengezet. Deze beginselen zullen verder worden uitgewerkt en toegepast in de concrete bepalingen van het nieuwe decreet.

4. Laatste wilsbeschikking

In dit onderdeel van het nieuwe decreet zal de laatste wilsbeschikking worden verankerd als instrument om de wensen van de burger over lijkbezorging en uitvaartplechtigheid te waarborgen.

In de laatste wilsbeschikking zal de burger o.m. de keuze van lijkbezorging, de bestemming van het stoffelijk overschot of de as, eventuele wensen met betrekking tot de uitvaartplechtigheid en het bestaan van een uitvaartcontract kunnen opnemen. Hij zal in de laatste wilsbeschikking ook kunnen aangeven of hij zijn lichaam wil schenken aan de wetenschap.

Het nieuwe decreet zal het dwingend karakter van de laatste wilsbeschikking verduidelijken en verankeren.

5. Handelingen met betrekking tot het stoffelijk overschot

Dit hoofdstuk zal regels bevatten over de **omgang met het lichaam en met de as van de overledene**.

Voorbeelden:

- Het lichaam van de overledene mag niet het voorwerp uitmaken van commerciële deals tussen uitvaartondernemers en ziekenhuizen of woonzorgcentra en tussen uitvaartondernemers onderling.

- Crematoria moeten de as in een hermetisch afgesloten urne overhandigen aan de uitvaartondernemer of de nabestaanden. Eenzelfde verplichting zal gelden voor de uitvaartondernemer bij de overdracht van de as aan de (inter)gemeentelijke begraafplaats.

Daarnaast zal dit hoofdstuk handelen over **bekisting, lijkomhulsels en asurnen**.

Voorbeeld:

- Het nieuwe decreet zal bepalen wie de bekisting (bij lijkvervoer in Vlaanderen en tussen de gewesten) mag en (bij internationaal lijkvervoer) moet bijwonen én welke handelingen hieromtrent moeten gesteld worden (bv. verzegeling van de lijkst).

Het nieuwe decreet moet garanderen dat de regels door alle actoren in acht worden genomen en correct nageleefd.

Heel specifiek zal het nieuwe decreet ook de procedure van de **tweede medische schouwing** (ingevoerd in 1932) bij crematie grondig vereenvoudigen. In het huidige decreet is de tweede schouwing verplicht voorafgaand bij alle crematies in geval van een natuurlijk overlijden. In de praktijk blijkt dit systeem echter zijn oorspronkelijke doel, verdachte overlijdens detecteren en doorsturen naar het openbaar ministerie, volledig te missen, waardoor een hervorming zich opdringt.

Uit een **representatieve en gestratificeerde steekproef**, uitgevoerd in 2025 door het Agentschap Binnenlands Bestuur, gevalideerd door de KU Leuven en gebaseerd op gegevens uit het werkjaar 2023 van 20 steden en gemeenten, blijkt dat **in totaal 7.323 toelatingen tot crematie** werden verleend na een tweede schouwing. Echter, in **geen enkel van deze tweede schouwingen** hebben de schouwartsen de vaststellingen van de arts die het overlijden heeft vastgesteld tegengesproken. Dit wijst erop dat de huidige tweede medische schouwing, vanuit forensisch-geneeskundig oogpunt, geen aantoonbare meerwaarde biedt en haar functie als controle-instrument niet vervult.

In overleg met verschillende betrokken stakeholders wordt een voorstel tot hervorming van de tweede medische schouwing uitgewerkt. Hierbij wordt gedacht aan de invoering van een eerstelijnschouwarts voor het voeren van een laagcomplex lijkschouwing aan de hand van een vastgelegde checklist en handelingskader van minimaal uit te voeren handelingen om een uniforme werkwijze te garanderen.

6. Lijkvervoer

Om de waardigheid van het stoffelijk overschot te waarborgen en wantoestanden te voorkomen zal het nieuwe decreet op dit vlak duidelijke regels vastleggen voor het lijkvervoer. Zo zal worden bepaald dat lichamen individueel moeten worden vervoerd met een vervoermiddel dat voldoet aan door de Vlaamse overheid vastgestelde voorwaarden, zoals het voorzien van zichtbare identificatietekens, zodat het op de openbare weg duidelijk herkenbaar is als voertuig voor lijkvervoer.

Het decreet zal voorzien in specifieke uitzonderingen op het individueel lijkvervoer:

- Het vervoer van een overleden ouder met een overleden kind;
- In geval van rampsituatie en gevallen van oversterfte zoals bij pandemieën (bv. de coronapandemie).

7. Bewaring en opbaring van het lichaam

Het nieuwe decreet zal minimale regels bepalen over de wijze waarop het lichaam wordt bewaard en opgebaard in een **mortuarium of in een funerarium**. Het huidige decreet bevat op dit vlak geen specifieke bepalingen.

Ook voor **thuisbewaring en -opbaring** worden minimale regels in het nieuwe decreet vastgelegd zoals, bijvoorbeeld het verplichte gebruik van een koelplaat, een beperking in het aantal dagen voor de thuisbewaring.

8. Lichaamsbestemming

Het nieuwe decreet erkent op dit moment **begraven en cremeren** als toegestane **wijzen van lijkbezorging**. Momenteel worden volgende alternatieve lijkbezorgingswijzen onderzocht:

- 1) **Aquamatie (alkalische hydrolyse)**: hierover loopt een wetenschappelijk pilootproject bij IGS Pontes in samenwerking met Universiteit Antwerpen, KULeuven en VITO. In de loop van 2027 worden de wetenschappelijke resultaten verwacht. Op basis van de wetenschappelijke resultaten zal worden onderzocht of aquamatie kan worden erkend als nieuwe lijkbezorgingswijze.
- 2) **Veraarding (humusatie) onder gecontroleerde omstandigheden**: Op vraag van de minister bevoegd voor de lijkbezorging voert de federale Hoge Gezondheidsraad momenteel een onderzoek naar de huidige stand van de wetenschap rond veraarding in gecontroleerde omstandigheden en naar de ethische en medisch-technische voorwaarden waaraan veraarding in gecontroleerde omstandigheden moet voldoen als alternatieve lijkbezorgingswijze. In de loop van 2027 wordt het wetenschappelijk rapport van de Hoge Gezondheidsraad verwacht.

Dit hoofdstuk van het nieuwe decreet bevat de procedures voor de **toestemming tot begraafing en crematie**. Het nieuwe decreet zal beide procedures inhoudelijk maximaal gelijkschakelen.

Ook in het nieuwe decreet zullen om redenen van openbare orde de stoffelijke overschotten enkel op een **(inter)gemeentelijke begraafplaats** kunnen worden begraven. Er wordt rekening gehouden met de bredere maatschappelijke evolutie waarbij begraafplaatsen steeds vaker worden ingericht als open, groene en toegankelijke bezinnings- en troostplaatsen, waar ingetogen herdenking, rust, sereniteit en natuur centraal staan, zoals bijvoorbeeld het voorzien van een natuurbegraafplaats.

Het nieuwe decreet behoudt het onderscheid tussen **niet-geconcedeerde graven en grafconcessies**. Voor grafconcessies zal het decreet voorzien in duidelijkere en uniforme regels, o.m. op het vlak van de beslissingsbevoegdheden van de (inter)gemeentelijke organen. Voor wat betreft de asbestemmingen, ingeval van het ontbreken van een laatste wilsbeschikking, zal de huidige regeling inzake de beslissingsbevoegdheid over de bestemming van de asurne of het graf bij het aflopen van een concessie worden hervormd en vereenvoudigd in het licht van de rechten van nabestaanden.

Het nieuwe decreet behoudt de bestaande regeling aangaande de graven met een lokaal historisch belang en die als onroerend erfgoed worden beschouwd, zoals opgenomen in het huidige decreet op de begraafplaatsen en de lijkbezorging en het besluit van de Vlaamse Regering van 14 mei 2004. Het nieuwe decreet zal ook voorzien in regels voor de inrichting en werking van crematoria en de verschillende **asbestemmingen** na crematie, met aandacht voor hedendaagse rouwpraktijken.

Eveneens zal duidelijkheid gegeven worden over bepaalde aspecten aangaande de organisatie van de uitvaartplechtigheid op de begraafplaatsen zoals bv. de rol van de begraafplaatsbeheerder (d.i. de gemeente of het intergemeentelijk samenwerkingsverband), de uitvaartondernemer en de nabestaanden bij de uitstrooiing van de as op de (inter)gemeentelijke begraafplaats.

Voor **ontgravingen** blijft de toelating van de burgemeester vereist. In het nieuwe decreet zal worden bepaald dat dit steeds moet gebeuren met inachtneming van het waardigheidsbeginsel. Dit houdt in dat de ontgraving van een begraven lichaam of asurne steeds met de nodige waardigheid voor het lichaam of de assen van de overledene dient te gebeuren. Het nieuwe decreet zal hiervoor de nodige

garanties vastleggen met betrekking tot de wijze waarop de ontgraving plaatsvindt. Eveneens wordt voorzien dat de ontgraving altijd plaatsvindt in aanwezigheid van een personeelslid van de gemeente of het intergemeentelijk samenwerkingsverband om erop toe te zien dat de ontgraving conform de vastgelegde procedures verloopt.

In het nieuwe decreet wordt ook een rechtsgrond voor lokale besturen opgenomen voor het (tijdelijk) herbegraven van graven of urnen, verplaatsen van grafkelders of columbaria met het oog de renovatie of verplaatsen van een begraafplaats of columbarium. Het huidige decreet bevat op dit punt geen rechtsgrond.

Het nieuwe decreet zal het principe hernemen dat **enkel een gemeente of een intergemeentelijk samenwerkingsverband een crematorium kan oprichten of beheren**.

Sinds de decreetwijziging van 9 februari 2024 laat het decreet over het lokaal bestuur een beperkte private deelname in de crematoriumintercommunale toe. De praktijk wijst evenwel uit dat er helemaal geen behoefte is aan een beperkte private deelname in deze intergemeentelijke samenwerkingsverbanden: op heden maakte nog geen enkel crematorium gebruik van deze mogelijkheid. De crematoria geven bovendien aan dit in de toekomst ook niet te zullen doen.

9. Specifieke situaties

De voorbije jaren is er in onze samenleving steeds meer aandacht voor de erkenning van het verlies van ouders bij **een stilgeboren kind**. Voor kinderen die levenloos geboren zijn na de 140ste dag van de zwangerschap wordt een akte van levenloos geboren kind opgemaakt, wat een federale bevoegdheid is. Daarnaast nemen lokale besturen initiatieven zoals sterrenregisters, die ouders een symbolische erkenning bieden. Een groeiend aantal Vlaamse gemeenten heeft inmiddels een dergelijk register ingevoerd.

Ook de Vlaamse decreetgever heeft hierin stappen gezet. Zo kunnen volgens het huidige decreet op de begraafplaatsen en de lijkbezorging, ouders vandaag, ongeacht de duur van de zwangerschap, hun levenloos geboren kind op verzoek laten begraven of cremen, ook wanneer de wettelijke levensvatbaarheidsgrens niet werd bereikt. Maar ouders zijn niet altijd geïnformeerd van deze mogelijkheid en zijn hiervan afhankelijk van de uitvaartondernemer of het lokaal bestuur. Ook is nog steeds niet op alle Vlaamse (inter)gemeentelijke begraafplaats een specifieke koesterplek of sterrenweide voorzien voor stilgeboren kinderen.

Doorheen de verschillende fasen van het nieuwe decreet wordt aandacht besteed aan de stilgeboren kinderen en hun ouders. We gaan hiervoor in overleg met **de betrokken stakeholders zoals Berrefonds en Boven De Wolken**, om te bekijken welke aspecten rond de stilgeboren kinderen kunnen opgenomen worden in het nieuwe decreet.

Ook zal het nieuwe decreet andere specifieke situaties regelen zoals:

- De uitvaart van **behoeftigen**: het nieuwe decreet zal uniforme regels vastleggen voor lokale besturen die moeten voorzien in de waardige uitvaart van behoeftige overleden personen.
- De lijkbezorging m.b.t. **gevonden lichamen en sociaal geïsoleerde maar niet-behoefte personen waar niemand instaat voor de uitvaart**;
- **Lichaamsdonatie**: het nieuwe decreet zal een duidelijke regeling bepalen, zodat universiteiten al tijdens het leven de nodige afspraken kunnen maken met de burger die zijn lichaam na overlijden wenst te schenken aan de wetenschap.

10. Toezicht

Voor het nieuwe decreet zal worden onderzocht op welke wijze de Vlaamse overheid binnen haar ruime bevoegdheid inzake de lijkbezorging, kan voorzien in een effectief en afdwingbaar toezichtskader om de naleving van de regels vastgelegd in het nieuwe decreet (en haar uitvoeringsbesluiten) te waarborgen. Hierbij zal ook aandacht besteed worden voor de rol van de gemeenten en de toezichthoudende overheid.

11. Bevoegde rechterlijke instanties bij geschillen

Het nieuwe decreet zal de rechterlijke instanties opnemen waar belanghebbenden terechtkunnen in geval van een geschil inzake de lijkbezorging conform de gerechtelijke organisatie zoals opgenomen in het Gerechtelijk Wetboek. Het huidige decreet is op dit punt niet aangepast aan de nieuwe regels van het Gerechtelijk Wetboek.

3. VERDER TRAJECT

De minister bevoegd voor de begraafplaatsen en de lijkbezorging zal de door de Vlaamse Regering aangenomen conceptnota concretiseren in een voorontwerp van decreet op de lijkbezorging, dat aan de Vlaamse regering in het najaar van 2026 zal voorgelegd worden voor de principiële goedkeuring ervan.

De goedkeuring van deze conceptnota heeft geen enkele budgettaire of financiële impact. Eventuele budgettaire gevolgen maken onderdeel uit van de verdere beslissingen n.a.v. het voorontwerp van decreet.

4. AKTENEMING DOOR DE VLAAMSE REGERING

De Vlaamse Regering neemt akte van de principes en keuzes zoals geformuleerd in voorliggende conceptnota en verzoekt de Vlaamse minister van Binnenland, Steden- en Plattelandsbeleid, Samenleven, Integratie en Inburgering, Bestuurszaken, Sociale Economie en Zeevisserij de inhoud van deze conceptnota verder uit te werken in een voorontwerp van decreet.

De Vlaamse minister van Binnenland, Steden- en Plattelandsbeleid, Samenleven, Integratie en Inburgering, Bestuurszaken, Sociale Economie en Zeevisserij

Hilde CREVITS